

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra minorilor)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea *Codului penal nr. 985/2002* (prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale comise asupra minorilor) este elaborat de Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul de lege pentru modificarea *Codului penal* a fost elaborat în vederea instituirii unui cadru normativ consolidat în partea ce ține de combaterea exploatării sexuale a copiilor, orientat spre stabilirea unor măsuri cu caracter penal de descurajare și reducere a cererii care favorizează toate formele de abuz sexual și de exploatare sexuală a copiilor.

Statul are obligația constituțională de a elabora norme care stau la baza unei legislații și a unui sistem instituțional care garantează protecția necesară dezvoltării fizice, sufletești și morale a minorilor. Potrivit art. 50 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova, se interzice exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală. Prin urmare, pentru a aduce la îndeplinire acest deziderat, considerăm că este necesară trasarea acelor norme care să facă posibilă crearea unui mediu sigur, precum și protejarea eficientă a copiilor în fața conținuturilor ilegale și dăunătoare.

Totodată, procesul evolutiv de implementare a tehnologiilor informaționale în toate sferele vieții, a determinat evoluția fenomenului infracțional și extinderea acestuia asupra spațiului cibernetic. Or, dezvoltarea tehnologiilor informaționale și evoluția internetului creează noi posibilități comerciale de exploatare a copiilor de către amatorii de pornografie, contribuind astfel, la dezvoltarea rețelelor de distribuire a pornografiei infantile. În condițiile actuale, materialul care conține pornografie infantilă se produce și se răspândește prin intermediul tehnologiilor informaționale și a rețelei de Internet cu o viteză uluitoare, iar intervenția statului este iminentă.

În plan european, printre actele internaționale adoptate, cu privire la protecția copiilor împotriva exploatării sexuale, care au devenit model pentru perfecționările legislative interne sunt:

- Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, încheiată la Lanzarote la 25 octombrie 2007 (în continuare Convenția de la Lanzarote), ratificată de Republica Moldova la 19 decembrie 2011, în vigoare la 27 ianuarie 2012.
- Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001 (în continuare Convenția de la Budapesta), ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr.6/2009.

La nivel internațional, liniile directoare în materia protecției copilului împotriva exploatării și abuzului sunt:

- Convenția O.N.U. pentru protecția drepturilor copilului din 20 noiembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, trasează un cadrul general cu privire la o cvasi-totalitatea drepturilor copilului din lumea întreagă, între care dreptul copilului de a nu fi exploatat sub nicio formă, incluzând exploatarea sexuală (art. 19 din Convenție), cu indicarea punctuală a activităților de exploatare sexuală pe care statele semnatare se obligă să le prevină (art. 34 din Convenție). Din modul în care este enunțat rezultă implicit caracterul de "drept" al copilului de a nu fi exploatat, inclusiv sexual, Convenția O.N.U. vorbind de obligațiile/angajamentul statelor semnatare de a proteja copilul de asemenea forme de exploatare;
- Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea de copii, prostituția și pornografia infantilă, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 25 mai 2000 (ratificat de către Republica Moldova prin Legea 29/2007) (în continuare - Protocolul facultativ la Convenție).

Cu toate acestea, impunerea și detalierea obligațiilor statelor de a incrimina formele de exploatare sexuală la nivel european sunt și în prevederile Deciziei-cadru nr. 2004/68/JA1 a Consiliului Uniunii Europene privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile. Decizia-cadru 2004/68/JA1 a fost înlocuită cu Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului (în continuare Directiva), care instituie norme minime privind definirea infracțiunilor și a sancțiunilor în ceea ce privește abuzul sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor, pornografia infantilă și ademenirea copiilor în scopuri sexuale. Directiva introduce, de altfel dispoziții care să asigure o mai bună prevenire a săvârșirii infracțiunilor respective și o mai bună protecție a victimelor acestora.

Astfel, proiectul urmărește armonizarea legislației penale cu referire la contracararea abuzului și exploatării sexuale online asupra copiilor la prevederile internaționale, inclusiv îmbunătățirea cadrului legal întru asigurarea unei mai bune prevenirii și contracarării a acestor categorii de infracțiuni precum și o mai bună protecție a copilului de asemenea forme de exploatare.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de lege are ca scop armonizarea legislației penale la prevederile Directivei 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului inclusiv și sin contextul obținerii de către Republica Moldova Statutului de țară candidată pentru aderarea la UE.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Pornind de la această stare de lucruri, dar și în vederea îmbunătățirii cadrului legal existent se propune modificarea normelor din Codul penal. Prevederile proiectului sunt structurate în următoarele compartimente.

I. Reconceptualizarea infracțiunii de pornografie infantilă

Potrivit Protocolului facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea de copii, prostituția și pornografia infantilă, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 25 mai 2000, *pornografia infantilă* este definită ca „*orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale*”. Un sens aproape identic imprimă acestei noțiuni și definiția ce se conține în Convenția de la Lanzarote pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale care desemnează termenul pornografie infantilă drept „*orice material care prezintă, în manieră vizuală, un copil care desfășoară un comportament sexual explicit, real sau simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în mod special în scopuri sexuale*”.

Potrivit paragrafului 2 al art. 9 din Convenția de la Budapesta : „...*termenul materiale pornografice având ca subiect copii desemnează orice material pornografic care reprezintă într-un mod vizual: a) un minor care se dedă unui comportament sexual explicit; b) o persoană majoră, prezentată ca o persoană minoră, care se dedă unui comportament sexual explicit; c) imagini realiste reprezentând un minor care se dedă unui comportament sexual explicit.*”.

Decizia-cadru nr.2004/68/JAI a Consiliului Uniunii Europene prevedea o definiție a pornografiei infantile și anume că „*pornografie infantilă* ” înseamnă orice material pornografic reprezentând în mod vizual:

(i) *un copil care participă în mod real la un comportament sexual explicit sau se dedă la un asemenea comportament, inclusiv expunerea obscenă a părților genitale sau a regiunii pubiene a unui copil;*

(ii) *o persoană reală care pare a fi un copil și care participă sau se dedă la comportamentul prevăzut la punctul (i);*

(iii) *imagini realiste ale unui copil care nu există și care participă sau se dedă la comportamentul prevăzut la punctul (i).*

Potrivit Directivei 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului, la articolul 2 lit.(c) prevede că „*pornografie infantilă*” înseamnă:

(i) *orice material care prezintă vizual un copil care este implicat într-un comportament sexual explicit, real sau simulat;*

(ii) *orice reprezentare a organelor genitale ale unui copil în principal cu scop sexual;*

(iii) *orice material care prezintă vizual orice persoană care pare alt un copil implicat într-un comportament sexual explicit, real sau simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unei persoane care pare a fi un copil, în principal cu scop sexual; sau*

(iv) *imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste ale organelor sexuale ale unui copil, în principal cu scop sexual.*”.

Din analiza definițiilor date noțiunii de *pornografie infantilă*, prezentate mai sus, se poate observa că evoluția pornografiei infantile pe internet a obligat statele-membre ale Uniunii Europene să definească mai precis această conduită, pentru a putea combate cât mai eficient fenomenul. De altfel, în cadrul preambulului Directivei 2011/92/UE - s-a arătat că „(3) *Pornografia infantilă, care constă în imagini cu abuzuri sexuale asupra unui copil, precum și alte forme deosebit de grave de abuz sexual asupra copiilor și de exploatare sexuală a copiilor* adică includ imagini care dovedesc abuzurile sexual asupra copiilor de către adulți.

Astfel, introducerea noțiunii de „Material privind abuzul sexual asupra copilului” este dictată de alinierea legislației naționale la recomandările forurilor internaționale specializate pe contracararea acestui fenomen, care au recunoscut necesitatea revizuirii terminologiei în domeniul exploatării sexuale online a copiilor, în vederea eliminării termenului de „*pornografie infantilă*” din legislație.

Deși termenul „*pornografie infantilă*” este adesea utilizat în legislația națională, care a preluat denotația din tratatele internaționale, studiile în domeniu recomandă înlocuirea termenului cu „*materiale privind abuzul sexual al copilului*” (în continuare MASC), deoarece descrie mai adecvat adevărata natură și amploare a imaginii explozive a abuzului față de victime-copii, pe care copiii nu le pot consimți niciodată.

Utilizarea termenului de „*pornografie infantilă*” are potențialul de a califica materialul ca pe o formă acceptabilă din punct de vedere legal, fiindu-i atribuit un subgen acceptabil al pornografiei adulte, *pe când MASC-ul reprezintă dovezile fotografice sau video ale unui act criminal comis împotriva copiilor.*

Astfel, schimbările în materie de terminologie sunt argumentate prin necesitatea de a delimita abuzul sexual asupra copiilor, ce presupune lipsa unui consimțământ al copilului de a se implica în acțiuni cu caracter sexual, de actele sexuale sau acțiunile cu caracter sexual consimțite.

Or, termenul de „*pornografie*” este utilizat pentru a defini materialele care reprezintă adulți implicați în acte sexuale consimțite distribuite (în mare parte) în mod legal către publicul larg, pentru plăcerea lor sexuală. Cât privește imaginile sau video-urile ce reprezintă abuzul sexual asupra unui copil, acestea implică copii care nu pot și nu ar consimți, fiind victime ale unei infracțiuni.

Astfel, termenul de „*pornografie infantilă*” contribuie la normalizarea agresiunii sexuale a copiilor:

- infractorii folosesc MASC, pentru a desensibiliza publicul față de impactul acțiunilor lor înainte de săvârșirea unei infracțiuni sexuale;
- infractorii folosesc MASC, pentru a „ademeni/acosta” copiii-victime în pregătirea pentru infracțiuni sexuale împotriva lor;
- imaginile normalizează faptul că alți copii sau tineri „fac aceste lucruri, iar existența MASC face mai ușor pentru un infractor să forțeze victimele în contact sexual.

Totodată, având în vedere definițiile date pentru **pornografie infantilă** la articolul 9 paragraful 2 din Convenția de la Budapesta cât și în articolul 3 lit.(c) din Directivă, distingem trei ipostaze:

1. Când **copilul** este obiectul materialelor pornografice (Articolul 9 paragraful 2 lit. a) din Convenția de la Budapesta și articolul 3 paragr. (i) și (ii) din Directivă);
2. Când o **persoană adultă** este obiectul materialelor pornografice cu condiția ca persoana adultă să fie reprezentată în calitate de minor- (Articolul 9 paragr. 2 lit. b) din Convenția de la Budapesta și articolul 3 lit. (c) paragr. (iii) din Directivă);
3. Când **nu reprezintă reală** dar sunt imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste ale organelor sexuale ale unui copil cu scop sexual - (Articolul 9 paragr. 2 lit. c) din Convenția de la Budapesta și articolul 3 lit. (c) (IV) din Directivă).

În altă ordine de idei, potrivit art. 208¹ Codul penal - Pornografia infantilă înseamnă producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică.

Prin urmare, din textul art.208¹ CP reiese că expresia „imaginile sau alte tipuri de reprezentări ale copiilor implicați în activități sexuale” denotă existența unor materiale pornografice care, realmente, reflectă minori, angajați în activități sexuale explicite, reale sau simulate. În opinia noastră, precum și a doctrinei juridice cuvântul „simulat” din dispoziția art.208¹ CP nu vizează minorul, ca atare, ci activitatea sexuală, în care este angajat acesta. Adică, minorul este redat ca fiind unul real, în timp ce activitatea sexuală în care este implicat minorul este redată ca fiind una simulată.

Astfel, sesizăm omisiunea legiuitorului de a specifica expres și ultimele două ipoteze enumerate *supra* cu referire la pornografia infantilă (*persoana adultă reprezentată în calitate de minor și imagini realiste, deși nu reprezintă o persoană reală dar sunt imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual*) în dispoziția normei penale ce incriminează pornografia infantilă, deși instrumentele juridice internaționale deosebesc aceste ipoteze.

Având în vedere cele expuse în proiect se propune introducerea unei norme speciale în Capitolul XIII al Codului penal care să definească termenul de *Material privind abuzul sexual al copilului* care să includă toate ipotezele menționate în actele internaționale, în special în articolul 9 paragraful 2 din Convenția de la Budapesta și articolul 2 lit. (c) din Directiva 2011/92/UE, precum și întru oferirea unei clarități și previzibilități normei penale.

Tot în acest context, apreciem judicios modificarea titlului de la art. 208¹ din Codul penal. Or, denotația unei infracțiuni precum **pornografia infantilă** ar contravine art. 14 din Codul penal, care definește infracțiunea ca o faptă și nu ca un obiect.

În acest sens, proiectul prezentat va înlătura această omisiune și va prezenta infracțiunea ca o acțiune reflectată prin verbul — circulație, utilizat de legiuitor în

mod similar la infracțiunea prevăzută la art. 217¹ din Codul penal - *Circulația ilegală a drogurilor*.

Un alt efect al proiectului privește și înăsprirea pedepselor, dar și reliefaarea circumstanțelor agravante cu referire la această infracțiune.

În partea ce ține de înăsprirea pedepselor, se va pune în lumină repetat art.33 al Convenției de la Lanzarote - *Prescripția, faptul că această crimă este o formă de exploatare sexuală a copiilor, fiind potrivit tratatelor internaționale de referință una din cele mai grave forme de exploatare*.

Totodată, înăsprirea pedepselor va asigura realizarea investigațiilor efective, care, având în vedere clasificarea actuală a infracțiunii ca una mai puțin gravă, împiedică utilizarea instrumentarului măsurilor speciale de investigații care pot fi aplicate doar în cazul investigării infracțiunilor grave, excepțional de grave și deosebit de grave.

Mai mult, redacția definiției infracțiunii propusă în proiect este o simbioză dintre textele art.9 al *Convenției de la Budapesta* și art.20 al *Convenției de la Lanzarote*, iar acțiunile specificate sunt forme ale faptelor infracționale, care sunt pasibile de răspundere penală, învederate în Convenția de la Budapesta și Convenția de la Lanzarote.

Circumstanțele agravante dezvoltate sunt cele recomandate de Directivă - limitele maxime ale pedepsei cu închisoarea prevăzute în prezenta directivă pentru infracțiunile la care se referă ar trebui să se aplice cel puțin celor mai grave forme ale unor astfel de infracțiuni.

Alineatul 3 al proiectului ține să valorifice aprecierile Curții Constituționale expuse în Decizia nr.36/2018 potrivit căreia „din momentul ce lipsește un contact fizic, asemenea acțiuni, i.e. prestarea serviciilor sexuale on-line nu intră sub incidența noțiunii de „prostituție”, ci a celei de pornografie”, dar, primordial această prevedere va asigura protecția copiilor de utilizatorii serviciilor sexuale online prestate de un minor. În context, aprecierile citate determină necesitatea introducerii răspunderii nu doar pentru persoanele care organizează prestarea serviciilor sexuale de către minori, care potrivit practicii judiciare sunt calificate ca trafic de copii, ci și a celor care beneficiază de aceste servicii online.

Necesitatea instituirii răspunderii pentru asemenea fapte va realiza efectiv unul din postulatele actelor internaționale și naționale de combatere a exploatării sexuale a copiilor, sancționarea persoanelor care accesează asemenea servicii.

Agravanta indicată la alin.(4) lit.b) din proiectul propus a fost formulată prin prisma dreptului comparat, fiind prevăzută la secțiunea §184 din Codul penal al Republicii Federative Germania cu următorul text „diseminarea de materiale pornografice care înfățișează acte de violență sau zoofilie”.

II. Modificarea art. 208² din Codul penal ce incriminează recurgerea la prostituția practică de un copil

O altă faptă infracțională prevăzută de Codul penal, ca urmare a ratificării Convenției de la Lanzarote pe subiectul exploatării sexuale a copiilor, este și art.208² din Codul penal - Recurgerea la prostituția practică de un copil - care este prevăzută de art. 19 alin.(1) lit. c) din Convenția de la Lanzarote.

Astfel, prin excluderea din textul legii la art.208² al sintagmei o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 18 ani, va fi armonizată legislația

națională cu practicile internaționale privind una din cele mai periculoase formele de exploatare sexuală a copiilor.

Or, persoana care cere astfel de servicii, conștientizând natura faptei pe care o săvârșește, trebuie să îi revină și obligația de a se preocupa de vârsta prestatorului de servicii, acțiune care nu poate fi pusă în sarcina minorului și a terților, ci a celui care accesează aceste servicii, ținând cont inclusiv de principiul respectării interesului suprem al copilului.

În context, sarcina clarificării vârstei minorului este necesar de pus pe seama făptuitorului care comite conștient fapte delictuale și, ținând cont că există riscul exploatării sexuale a unui copil, ar trebui să se intereseze de acest aspect pentru excluderea oricăror posibile situații de natură să atingă drepturile victimei minore.

Circumstanțele agravante propuse în proiect sunt similar altor infracțiuni săvârșite împotriva minorilor prevăzute la Capitolul VII din Partea Specială a Codului penal.

III. Determinarea persoanei care nu a împlinit vârsta de 16 ani să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual

Norma penală care incriminează infracțiunea prevăzută la art.21 - *Infracțiunile legate de participarea unui copil la spectacole pornografice* și art.22 - *Coruperea minorilor* din Convenția de la Lanzarote a fost anterior reflectată în art. 175 din Codul penal, în speță „...*Acțiunile perverse săvârșite față de o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, constând în exhibare, atingeri indecente, discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic.*

În literatura de specialitate a fost criticată redacția art. 175 din Codul penal, până la introducerea modificărilor care au intrat în vigoare la 09.01.2023 și anume cele citate supra.

Critica redacției vechi asupra art. 175 s-a datorat în special pentru ambiguitatea, care a fost generată de încercarea legislatorului de a ajusta norma națională la prevederile articolelor sus-indicate ale actelor internaționale.

Mai mult, în efortul compilării a două infracțiuni din actul internațional, s-a creat o neclaritate în delimitarea faptei infracționale prevăzute de art. 175 din Codul penal de cele prevăzute la art. 172 și 173 din Codul penal.

Pentru a face posibilă această delimitare, este important ca, la calificarea faptei în baza art. 175 din Codul penal, să se ateste lipsa constrângerii fizice sau psihice, lipsa unei profitări de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, lipsa unei profitări de starea de dependență a victimei sau lipsa unei amenințări.

Respectiv, în cadrul infracțiunii prevăzute de art. 175 din Codul penal, făptuitorul săvârșește infracțiunea utilizând abuzul față de victima-copil, care nu implică coerciție.

Redacția actuală a art. 175 - a adus o doză de claritate și a rezonat cu criticile mediului academic, în prezent, infracțiunea fiind formulată, „*Acțiuni cu caracter sexual săvârșite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani — și anume — alin. (1) Acțiunile cu caracter sexual consimțite, săvârșite cu bună știință cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani.*”.

Astfel, legislatorul a clarificat că infracțiunea prevăzută de art. 175 din Codul penal este o faptă consimțită.

Totuși, sintagma *participare și asistare la spectacole pornografice*, fapte infracționale care au fost completate la articolul discutat odată cu ratificarea de către Republica Moldova a Convenției de la Lanzarote, nu sunt reflectate în alte norme modificate, inclusiv nici la art. 132² din Codul penal - *Acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual neconsimțite* - deoarece, deseori, abuzul și exploatarea copiilor, prin determinarea acestora să participe sau să asiste la spectacole pornografice, se realizează prin acțiuni de înșelare a copiilor, coruperea acestora etc.

La subiect, pentru a asigura calitatea normei penale prin caracter de previzibilitate și claritate, se propune introducerea unei componente de infracțiune noi, și anume determinarea persoanei care nu a împlinit vârsta de 16 ani să asiste la acte sexuale sau la acțiuni cu caracter sexual.

Formularea fetei infracționale propusă în proiect, pedeapsa pentru această infracțiune, precum și circumstanțele agravante au fost preluate din textele prevăzute la art.21 și 22 ale Convenției de la Lanzarote, adaptată la actele normative de tehnică legislative națională și armonizate la textul legii al cărui completare se propune.

Totodată, incriminarea expresă a discuțiilor sexuale a fost găsită în legile penale ale următoarelor state europene:: Germania, Norvegia, Portugalia.

In concreto, aceste incriminări sunt consacrate în textul: art.176 a alin.(3) din Codul penal al Republicii Federative Germane, art.305 lit.a) din Codul penal al Regatului Norvegiei, art.171 alin.(3) lit.b din Codul penal al Republicii Portugheze.

În alin.(4) art.176 din Codul penal al Republicii Federative Germane este folosită sintagma „*discuții cu caracter pornografic*”. În art.171 din Codul penal al Republicii Portugheze este utilizată sintagma „*conversație pornografică*”. Mai mult, în art.305 din Codul penal al Regatului Norvegieise recurge la sintagma „*cuvinte [...] care denotă un comportament ofensator sexual sau un alt comportament indecent*”.

IV. Incriminarea avortului forțat și a sterilizării chirurgicale forțate

La 22 noiembrie 2022 Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „Curtea”) a adoptat hotărârea în cauza *G.M. și alții v. Republica Moldova* (cererea nr. 44394/15), definitivă din 22 februarie 2023. Cauza se referă la întreruperi presupus forțate de sarcină și la măsuri de contracepție impuse persoanelor cu dizabilități intelectuale, precum și la ancheta pretins ineficientă efectuată în această privință.

Cu referire la obligația autorităților de a institui un cadru legal și de reglementare adecvat, deși situația ar trebui să se îmbunătățească odată cu implementarea la nivel național a Convenției de la Istanbul, care prevede incriminarea avortului forțat, Curtea a constatat că legislația penală nu oferă o protecție eficientă împotriva unor astfel de intervenții medicale invazive efectuate fără consimțământul valabil al pacientei. Prin urmare, cadrul legal național existent nu îndeplinește cerința inerentă obligației pozitive a statului de a institui și de a aplica în mod eficient un sistem care să asigure protecția femeilor plasate în instituțiile psihiatrice împotriva încălcărilor grave ale integrității lor, contrar Articolului 3 din Convenție.

În contextul supravegherii executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare „Curtea”), Guvernul Republicii Moldova (în continuare „Guvernul”) trebuie să prezinte Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (în continuare „Comitetul de Miniștri”) un plan de acțiuni cu privire la măsurile cu caracter general și individual ce urmează a fi întreprinse de către autoritățile naționale în scopul remedierii deficiențelor identificate de către Curte în hotărârea *G.M. și alții v. Republica Moldova* (cererea nr. 44394/15), inclusiv instituirea unui cadru legal și de reglementare adecvat care să asigure un sistem eficient de protecție a femeilor

aflăte în instituții psihiatrice împotriva încălcărilor grave ale integrității lor fizice și personale.

Prin urmare, reieșind din cele expuse, se impune modificarea art. 159 și 160 din Codul penal, în sensul incriminării avortului și a sterilizării chirurgicale fără acordul prealabil și informat al persoanei. În acest context, aducem în evidență Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, intrată în vigoare în Republica Moldova la 1 mai 2022, care încadrează avorturile și sterilizarea forțată ca forme de violență bazată pe gen și obligă Părțile să incrimineze aceste conduite intenționate interzicând efectuarea unui avort sau a unei intervenții chirurgicale de sterilizare asupra unei femei fără acordul prealabil și informat al acesteia (Articolul 39).

Totodată, prin proiect se propune instituirea unei noi circumstanțe agravante, atât în cazul provocării ilegale a avortului, cât și în cazul efectuării ilegale a sterilizării chirurgicale. Prin urmare, în cazul reținerii acestor infracțiuni, care au fost săvârșite asupra persoanelor aflate în stare de neputință care se datorează unei boli sau dizabilități, răspunderea penală pentru astfel de fapte va avea un caracter sancționator mai aspru. Necesitatea operării acestor modificări derivă din progresul Republicii Moldova în contextul supravegherii executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului or, Guvernul trebuie să prezinte Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei un plan de acțiuni cu privire la măsurile cu caracter general și individual ce urmează a fi întreprinse de către autoritățile naționale în scopul remedierii deficiențelor identificate de către Curte în hotărârea *G.M. și alții v. Republica Moldova* (cererea nr. 44394/15), inclusiv instituirea unui cadru legal și de reglementare adecvat care să asigure un sistem eficient de protecție a femeilor aflate în instituții psihiatrice împotriva încălcărilor grave ale integrității lor fizice și personale.

5. Fundamentarea economico-financiară

Adoptarea proiectului nu impune cheltuieli financiare suplimentare din contul bugetului public național.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul de lege nu va necesita modificarea altor acte normative.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În conformitate cu prevederile art. 20 al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative* elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web-oficială a Ministerului Justiției la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Anunțuri privind inițierea elaborării actelor normative* a anunțului de inițiere prin care se solicită implicarea tuturor subiecților interesați prin prezentarea propunerilor de rigoare.

Secretar de stat

Stanislav COPETCHI